

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia siten, että samoin kuin vuonna 2016, edelleen vuonna 2017 sovellettaisiin niitä euromääriä, jotka on säädetty valtioneuvoston asetuksessa vuodelle 2015 lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksiksi, keskimääräisiksi asumismenoiksi sekä asumismenojen enimmäismääriksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Laki eläkkeensaajan asumistuesta (571/2007) on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Eläkkeensaajan asumistuen tarkoituksena on alentaa Suomessa asuvan pienituloisen eläkkeensaajan asumiskustannuksia. Tavoitteena on, että eläkkeellä oleva henkilö voisi jatkaa asumista kotonaan mahdollisimman pitkään. Asumistuella täydennetään pientä eläkettä saavan henkilön perustoimeentulon turvaa. Asumistukea myönnetään sekä vuokra- että omistusasunnossa asuville. Asumistukea voi saada vain yhteen vakinaiseen asuntoon, joka sijaitsee Suomessa. Eläkkeensaajan asumistukea ei myönnetä henkilölle, jolla on oikeus yleiseen asumistukeen. Asumistukea ei makseta julkisessa laitoshoidossa olevalle siltä ajalta, kun laitoshoido kestää yli yhdeksän kuukautta.

Eläkkeensaajan asumistukeen on oikeutettu henkilö, joka on täyttänyt 16 vuotta ja saa esimerkiksi kansaneläkelainin tai työntekijän eläkelakien mukaista tai muuta vastaavaa lakiin perustuvaan työ- tai virkasuhteen perusteella maksettavaa vanhuuseläkettä, leskeneläkettä tai täyttää työkyvyttömyyseläkettä. Eläkkeensaajan asumistukeen on oikeutettu myös henkilö, joka saa täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, sotilastapaturmalainin (1211/1990), liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön tai sotilasvammalainin (404/1948) mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, työkyvyttömyyseläkettä, leskeneläkettä, huoltoeläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi. Myös edellä mainittuja etuuksia vastaava ulkomainen etuus oikeuttaa eläkkeensaajan asumistukeen.

Eläkkeensaajan asumistukea maksetaan 85 prosenttia perusomavastuun sekä tulojen perusteella määräytyvän lisäomavastuun ylittävistä kohtuullisista asumiskustannuksista. Asumismenot voivat olla enintään valtioneuvoston asetuksella vuosittain vahvistamien enimmäis- asumismenojen suuruiset asuinpaikkakunnasta riippuen. Perusomavastuu asumiskustannuksista on kaikille eläkkeensaajille sama 615,71 euroa vuodessa vuonna 2016. Korvattavista asumiskustannuksista vähennetään perusomavastuun lisäksi lisäomavastuuna 40 prosenttia tuensaajan ja hänen puolisonsa tuloajan ylittävistä vuosituloista. Lisäomavastuun tuloajan ylittävistä vuosituloista on yksinäisellä tuensaajalla 8 751 euroa. Avio- tai avoliitossa olevalla henkilöllä tuloajan ylittävistä vuosituloista on 12 828 euroa, jos toisella puolisoilla ei ole oikeutta asumistukeen. Silloin kun molemmilla puolisoilla on oikeus asumistukeen, tuloajan ylittävistä vuosituloista on 14 056 euroa. Pienin maksettava asumistuki on 6,74 euroa kuukaudessa. Jos molemmat puoliso saavat asumistukea, pienin maksettava asumistuki on 3,37 euroa kuukaudessa.

Asumiskustannuksina otetaan huomioon esimerkiksi asunnosta suoritettava vuokra tai vastike, erikseen maksettava tontin vuokra sekä omistusasunnon hankkimiseksi tai korjaamiseksi otettujen lainojen korot. Lisäksi otetaan huomioon omassa omakotitalossa asuvan lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannukset valtioneuvoston asetuksella vahvistettujen kustannusten suuruisina. Asetuksessa säädettyjä lämmityksen ja veden kustannuksia sovelletaan myös osake- ja vuokra-asunnoissa, jos asunnon vastikkeeseen tai vuokraan ei sisälly lämmitys- tai vesikustannuksia taikka hakija ei maksa erillistä kiinteää vesimaksua.

Eläkkeensaajan asumistuessa asumismenojen enimmäismäärät on vahvistettu vuosittain valtioneuvoston asetuksella asunnon sijaintipaikkakuntien perusteella ja ne on jaettu kolmeen kuntaryhmään siten, että I kuntaryhmän muodostavat Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa, II kuntaryhmän Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkko-

HE 152/2016 vp

nummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa, Vihti ja III kuntaryhmän muut kunnat. Vuonna 2016 eläkkeensaajan asumismenojen enimmäismäärät ovat I kuntaryhmässä 7 951 euroa vuodessa, II kuntaryhmässä 7 313 euroa vuodessa ja III kuntaryhmässä 6 415 euroa vuodessa.

Eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain perusteella lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksista, keskimääräisistä asumismenoista sekä asumismenojen enimmäismääristä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia muutettiin väliaikaisesti vuoden 2016 alusta lukien siten, että vuonna 2016 asumismenoihin sovellettiin vuodelle 2015 annettua valtioneuvoston asetusta. Tämä laki on voimassa vuoden 2016 loppuun saakka.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on päättänyt julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2016—2019, että kansaneläkeindeksin pistelukua ei tarkisteta vuosina 2016—2019. Hallitus on lisäksi keväällä 2016 päättänyt, että kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin tehdään 0,85 prosentin vähennys vuonna 2017.

Muutos ehdotetaan toteutettavaksi eläkkeensaajan asumistuen osalta siten, että lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksia, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä koskevat euromäärät pidettäisiin vuonna 2017 samansuuruisina kuin mitä niistä on säädetty valtioneuvoston asetuksella (1019/2014) eläkkeensaajan asumistuen määräytymisperusteista vuodelle 2015.

3 Esityksen vaikutukset

Vuonna 2015 eläkkeensaajan asumistuen menot olivat yhteensä 531 miljoonaa euroa. Eläkkeensaajan asumistuen arvioidut menot vuonna 2016 ovat 560 miljoonaa euroa ja 586 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Eläkkeensaajan asumistuen lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten, keskimääräisten asumismenojen sekä asumismenojen enimmäismäärien tarkistamatta jättäminen vuonna 2017 vähentää eläkkeensaajan asumistuen menoja noin 3,5 miljoonalla eurolla vuonna 2017 ja vuositasolla 6,9 miljoonalla eurolla. Valtio rahoittaa eläkkeensaajan asumistuen kokonaisuudessaan kaikkien Suomen kuntien osalta. Eläkkeensaajan asumistukea sai vuoden 2015 lopussa 197 870 henkilöä. Keskimääräinen tuki oli 222,72 euroa ja saajien asumismenot olivat keskimäärin 481,03 euroa. Enimmäismäärän ylittää noin 23 prosenttia eli 46 254 eläkkeensaajan asumistuen saajista. Eläkkeensaajan asumistuki kattoi keskimäärin 46 prosenttia asumismenoista.

Vuonna 2017 enimmäisasumismenojen laskennallinen korotus olisi 2,5 prosenttia. Eläkkeensaajan asumistuen enimmäisasumismenojen korottamatta jättäminen vuonna 2017 lisännee enimmäisasumismenot ylittävien tuensaajien määrää ja toimeentulotukimenoja.

4 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6 Voimaantulo

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

7 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Asumisen tukea koskevalla sosiaaliturvalla on perusoikeuksien kannalta merkitystä erityisesti perustuslain 19 §:n 4 momentin kannalta (PeVL 10/2011 vp, PeVL17/2014). Säännöksen mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen oma-toimista järjestämistä. Julkinen valta toimeenpanee tätä perustuslain mukaista toimintavelvoitetta erilaisilla asumistukimuodoilla, joita ovat yleinen asumistuki, eläkkeensaajan asumistuki, opintotuen asumislisä ja osin sotilasavustus. Lisäksi julkinen valta edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja sen omatoimiseen järjestämiseen myös muilla tavoin, kuten asuntotuotantoon kohdistuvilla tuilla ja omistusasunnon korkokulujen verovähennyksillä.

Perustuslain 19 §:n 4 momentin lisäksi asumistuki on merkityksellinen myös perustuslain 19 §:n 2 momentin tarkoittaman perustoimeentulon turvan ja 1 momentin mukaisen välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon kannalta (PeVL 10/2011 vp, Pe VL 17/2014). Asumistuen avulla alennetaan asumismenoja tuensaajien maksukykyä vastaavalle tasolle.

Eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain perusteella lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksista, keskimääräisistä asumismenoista sekä asumismenojen enimmäismääristä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia muutettiin väliaikaisesti vuoden 2016 alusta lukien siten, että vuonna 2016 asumismenoihin sovellettiin vuodelle 2015 annettua valtioneuvoston asetusta. Tämä laki on voimassa vuoden 2016 loppuun saakka. Lakiehdotuksen mukaan eläkkeensaajien asumistuesta annettua lakia muutettaisiin siten, että lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksia, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä koskevat euromäärät pidettäisiin vuonna 2017 samansuuruisina kuin mitä niistä on säädetty vuodelle 2015.

Ehdotetulla muutoksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia eläkkeensaajan asumistuen tasoon. Esitys ei näin ollen vaaranna perustuslain 19 §:ssä turvattuja oikeuksia, minkä vuoksi hallitus katsoo, että ehdotettu lain muutos voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 54 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

54 §

Lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten sekä asumismenojen enimmäismäärien tarkistaminen

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksia, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä koskevat euro-määrät ovat vuosina 2016 ja 2017 samat kuin vuonna 2015.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila